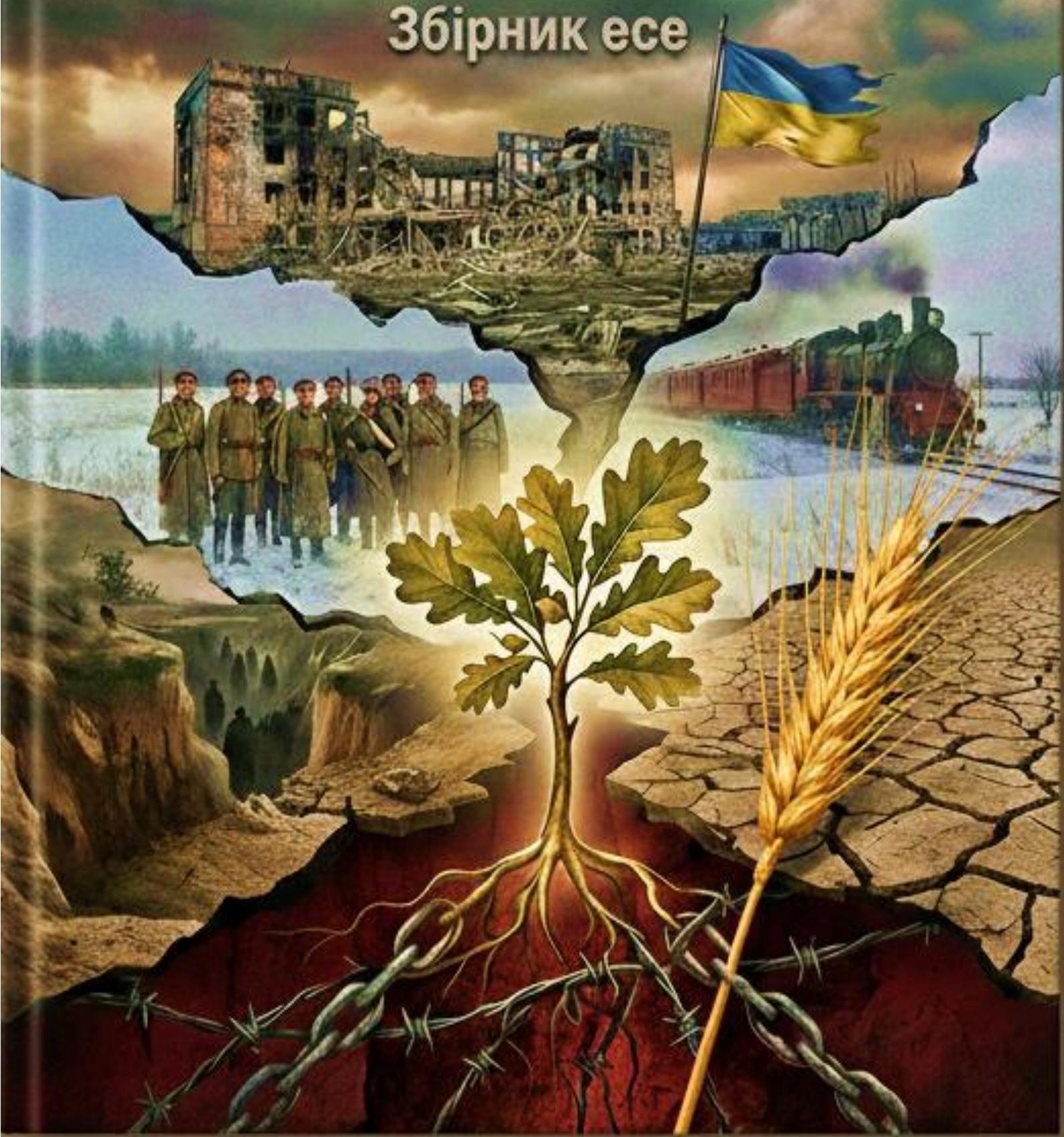

Спадщина незламних

Збірник есе

Спадщина незламних: збірник есе учнівської молоді Мар'їнської МТГ

Укладач, редактор: Майорчикова В.В. - консультант КУ ЦПРПП Мар'їнської міської ВЦА.

Збірник есе «Спадщина незламних» присвячений історичним подіям в Україні, укладений з метою вшанування пам'яті загиблих людей у лихі події й представити авторське бачення змін певної історичної епохи, розвивати творчий потенціал і креативність у дітей, виховання в молодого покоління поваги до рідної країни й традицій свого народу, виявлення майбутньої плеяди митців художнього слова, мистецтва.

Ця книга – не просто збірник есе. Це спроба досягнути «код незламності», що гартувався в горнілі найважчих випробувань української історії ХХ та ХХІ століть. Через призму чотирьох трагічних та героїчних віх – від засніжених полів Крутів до розпеченого бетону Донецького аеропорту – автори розкривають ціну нашої свободи. «Спадщина незламних» закликає пам'ятати, аналізувати та відчувати пульс нації, яка відмовилася зникати з карти світу. Видання розраховане на широке коло читачів, які шукають відповіді на запитання: у чому секрет нашої сили?

Збірник складається з чотирьох розділів, у кожному з яких представлені авторські есе учнів, учасників обласних літературних конкурсів, які продемонстрували рівень власної творчості, знання літературних творів героїчної тематики й розуміння історичних подій.

Рекомендовано для використання на уроках української літератури, історії, у навчально-виховному процесі для осмислення історичних подій, розвитку читацьких інтересів, медіаграмотності.

Рецензенти:

Ельвіра ГОРНА, директор КУ ЦПРПП Мар'їнської міської ВЦА

Вікторія МАЙОРЧИКОВА, консультант КУ ЦПРПП Мар'їнської міської ВЦА, модератор учителів мовно-літературної освітньої галузі, учитель української мови та літератури Мар'їнського ЗЗСО І-ІІІ ступенів №2 Мар'їнської міської військово-цивільної адміністрації Покровського району Донецької області.

ЗМІСТ

Розділ I. Лицарі засніженого поля (Крути, 1918)

Подвиг Героїв Крут як приклад для сучасної молоді.....	5
Подвиг Героїв Крут як приклад для сучасної молоді.....	6
Аскольдова могила як символ жертвності й національної гідності.....	7
Жертвність Героїв Крут – мій уклін пам’яті	8
Крути – вибір молоді	9
Кривава дорога у світ	11

Розділ II. Мадонни колосків (Голодомор, 1932–1933)

Фарбами про геноцид	13
Місток між поколіннями	14
Крик крізь зернину	15
Свічка пам’яті	16
Крихта хліба мариться у снах	17
Колоски надії: пам’ятати, щоб жити	19
Крихта хліба мариться у снах.....	20
«Жовтий князь» - страшне нагадування про Голодомор	21
«Марія» – літературний пам’ятник, витесаний із болю.....	22

Розділ III. Ущелина тиші (Бабин Яр, 1941)

Моє ставлення до трагедії Бабиного Яру	24
Трагедія Бабиного Яру	25
Трагедія Бабиного Яру	26
Трагедія Бабиного Яру: урок історії та пам’яті	27
Бабин Яр – мовчазний крик землі.....	29

Розділ IV. Бетон не витримав, люди – вистояли (Кіборги, 2014–2015)

Кіборги – приклад справжнього патріотизму	30
Моя шана кіборгам.....	31
Я захоплююсь кіборгами	32
Нескорені бійці на руїнах.....	33
Кіборги – приклад мужності й справжнього патріотизму.....	34
Моя шана кіборгам.....	34
Моя вдячність кіборгам.....	35
Герої нашого часу	36

ПЕРЕДМОВА

Минуле, що дарує майбутнє

Історія України подібна до сталі: щоб стати міцною, вона мусила пройти через вогонь і холод. Кожен етап нашого державотворення – це не лише сторінка в підручнику, це чиясь доля, чийсь вибір і чийсь останній подих заради того, щоб ми сьогодні могли говорити, писати й мріяти українською.

У цій збірці ми об'єднали чотири вузлові точки нашої пам'яті. На перший погляд, між ними прірва років. Але якщо придивитися ближче, крізь них проходить одна й та сама нитка – воля до життя.

Ми згадуємо **Крути**, де юність довела, що ідея вища за страх. Ми схиляємо голови перед жертвами **Голодомору**, пам'ятаючи, як націю намагалися вбити тишею та голодом. Ми не маємо права забути **Бабин Яр** – спільний біль, який навчив нас емпатії та людяності в часи тотального зла. І ми застигаємо в шані перед **Кіборгами**, чия стійкість стала легендою вже в наш час.

Ця спадщина дуже важка. Вона пахне чорноземом, порохом і полином. Але саме вона є нашим фундаментом. Ми не обирали таку історію, але ми обираємо – бути її гідними нащадками.

Подвиг Героїв Крут як приклад для сучасної молоді

*Матійцева Анастасія,
учениця 9 класу
Зорянського ЗЗСО І-ІІІ ступенів
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Солдатенко Тетяна Сергіївна*

Історія України сповнена подій, що стали символами мужності, жертвності та любові до Батьківщини. Однією з таких подій є бій під Крутами 29 січня 1918 року — трагічна і водночас героїчна сторінка нашого минулого. Подвиг молодих захисників Української Народної Республіки став прикладом справжнього патріотизму, який і сьогодні надихає сучасну молодь.

Студенти та гімназисти свідомо стали на захист незалежності України, розуміючи нерівність сил і небезпеку. Вони не мали достатнього військового досвіду, але мали головне — віру в Україну та готовність пожертвувати власним життям за її майбутнє. Їхній вчинок довів, що любов до Батьківщини не вимірюється віком, а справжній героїзм народжується з усвідомлення обов'язку перед народом.

На мою думку, подвиг Героїв Крут є важливим моральним орієнтиром для сучасної молоді. У часи випробувань, коли Україна знову змушена відстоювати свою свободу, приклад юних героїв нагадує: любов до Батьківщини виявляється не лише в словах, а й у вчинках. Сьогодні героїзм проявляється не лише зі зброєю в руках, а й у волонтерстві, сумлінному навчанні, активній громадянській позиції, збереженні національної пам'яті й культури.

Я вважаю, що подвиг Героїв Крут навчає відповідальності за власний вибір і майбутнє країни. Він показує, що навіть у юному віці можна бути сильним духом і здатним на великі вчинки. Пам'ятаючи про Героїв Крут,

сучасна молодь усвідомлює ціну свободи й розуміє, що незалежність держави твориться щоденною працею, єдністю та вірністю своїм ідеалам.

Отже, подвиг юних героїв – це приклад мужності й самопожертви, який і сьогодні надихає молоде покоління українців бути свідомими громадянами своєї держави та гідними спадкоємцями борців за волю України.

Подвиг Героїв Крут як приклад для сучасної молоді

*Федорова Софія,
учениця 8 класу
Зорянського ЗЗСО І-ІІІ ступенів
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Солдатенко Тетяна Сергіївна*

У січні 1918 року біля залізничної станції Крути відбувся бій, який став важливою сторінкою в історії України. Того дня кілька сотень студентів і гімназистів разом із військовими стали на захист молоді української держави. Юнаки розуміли, що сил замало, але все одно не відступили. Вони зупинили на кілька днів наступ більшовиків на Київ. У той час в Бересті тривали переговори між Українською Народною Республікою та країнами Четверного союзу щодо мирного договору. 9 лютого 1918 року його підписали. Цей документ визнав незалежність Української Народної Республіки.

Герої Крут довели, що любов до Батьківщини сильніша за страх. Це були зовсім юні хлопці, які могли жити звичайним життям, але вони свідомо обрали боротьбу. А їхній подвиг допоміг виграти час для уряду в Києві та зберегти українську державність. Для сучасної молоді подвиг героїв Крут є прикладом мужності й незламності. Він показує, що навіть невелика група людей може змінити хід історії, якщо вірить у свою справу.

На мою думку, цей подвиг вчить нас бути відповідальними. Він показує, що доля країни залежить від кожного з нас, незалежно від віку. Це справжній приклад для наслідування. Ми можемо брати з них приклад у навчанні, праці та в ставленні до інших людей.

Отже, герої Крут навчають нас не бути байдужими до долі своєї країни. Вони довели, що справжня сила – це не лише зброя, а й сила духу, єдність та любов до рідної землі. Їхній подвиг назавжди залишиться в нашій пам'яті й надихатиме нас бути гідними громадянами України.

Аскольдова могила як символ жертвності й національної гідності

*Гоч Данило,
учень 11 класу
Мар'їнського ЗЗСО I-III ступенів №2
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Майорчикова Вікторія Вікторівна*

Вірш Павла Тичини «Пам'яті тридцяти» - це не просто поетичний твір, а скорботний реквієм за юними героями, які віддали свої життя за майбутнє України. Читаючи ці рядки, я відчуваю не лише біль втрати, а й глибоку повагу до студентів, що загинули під Крутами, захищаючи право свого народу на свободу.

Образ Аскольдової могили у вірші стає символом національної пам'яті. Тут спочивають не просто тридцять юнаків – тут похована частина української надії, але водночас народжується безсмертя їхнього подвигу. Тичина називає їх «українськими дітьми», підкреслюючи їхню молодість і чистоту намірів. Вони ще не встигли прожити життя, але вже зробили свій вибір – стати на захист Батьківщини.

Особливо мене вражає у творі образ «Каїна», яким поет називає ворогів. Це не просто біблійна алюзія, а глибокий символ братовбивчої війни, коли українці гинуть від рук тих, хто не визнає їхнього права бути вільними. Тичина не лише оплакує загиблих, а й засуджує насильство, яке руйнує людяність і моральні основи суспільства.

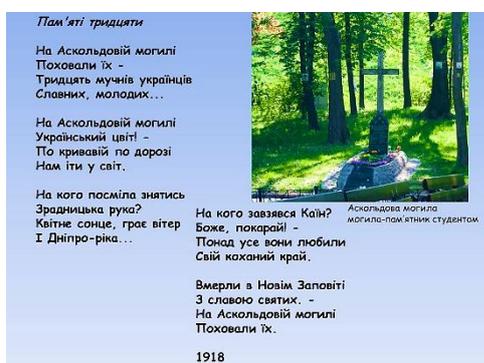
Для мене, як учня 11 класу, цей вірш звучить особливо актуально. Подвиг героїв Крут перегукується з подіями сучасної історії України. Молоді люди й сьогодні стають на захист держави, доводячи, що любов до

Батьківщини не має віку. «Пам'яті тридцяти» навчає нас не забувати ціну свободи та відповідальність кожного за майбутнє своєї країни.

Отже, вірш Павла Тичини – це заклик пам'ятати, осмислювати й берегти історію. Герої Крут залишили нам не лише біль утрати, а й приклад справжнього патріотизму, який надихає покоління українців і сьогодні.

Жертвність Героїв Крут – мій уклін пам'яті

*Мальченко Тетяна,
учениця 11 класу
Мар'їнського ЗЗСО І-ІІІ ступенів №2
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Майорчикова Вікторія Вікторівна*

Коли я читаю вірш Павла Тичини «Пам'яті тридцяти», я щоразу замислююся над тим, якою дорогою ціною виборюється свобода. Мене глибоко вражає жертвність зовсім молодих хлопців – студентів, гімназистів, юнаків, які свідомо стали борцями за волю й незалежність України. Вони мали мрії, плани, надії, але обрали шлях боротьби, знаючи, що можуть не повернутися.

Їхній подвиг – це приклад справжньої любові до Батьківщини. Вони не шукали слави чи визнання, а просто виконали свій обов'язок перед народом. Саме тому їхня жертва здається мені особливо величною і водночас болісною. Усвідомлення того, що ці хлопці були майже моїми ровесниками, змушує по-іншому дивитися на історію та на власну відповідальність за майбутнє країни.

Якби я мала можливість зустрітися з ними сьогодні, я б насамперед сказала слова щирої подяки. Я б низько вклонилася кожному з них за мужність, відвагу й незламність духу. Я б сказала, що пам'ять про їхній подвиг живе й нині, що вони стали символом гідності й честі українського народу. Їхня жертва не була марною – вона проросла вірою в незалежну Україну.

Вірш «Пам'яті тридцяти» навчив мене цінувати мир, свободу й життя, яке ми маємо сьогодні. Герої Крут залишили нам заповіт – бути гідними їхнього подвигу, любити свою землю й ніколи не втрачати віри в Україну. Саме тому для мене вони назавжди залишаються прикладом справжніх героїв, перед якими схиляю голову з глибокою повагою й шаною.

Крути – вибір молоді: від героїзму минулого до боротьби сьогодення

*Шульга Вероніка,
учениця 7 класу
Мар'їнського ЗЗСО I-III ступенів №2
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Жураковська Оксана Валеріївна*

«Хто не знає свого минулого, той не вартий майбутнього»

Максим Рильський

Історія українського народу – це тривалий і складний шлях боротьби за власну державність, суверенітет і національну ідентичність. У різні історичні періоди українцям доводилося відстоювати своє право на свободу зі зброєю в руках. Однією з найтрагічніших і водночас найгероїчніших сторінок цієї боротьби став бій під Крутами, що відбувся 29 січня 1918 року. Ця подія назавжди увійшла в історію як символ мужності, самопожертви та патріотизму молодого покоління.

На початку ХХ століття Україна перебувала в умовах глибокої політичної кризи. Після розпаду Російської імперії розгорнулася Українська революція 1917–1921 років, у ході якої було проголошено Українську Народну Республіку (УНР). Проте молода держава не мала достатньо сформованої армії, стабільної влади та міжнародної підтримки. Скориставшись цим,

більшовицька росія розпочала збройну агресію проти України, прагнучи знищити її незалежність і встановити контроль над українськими територіями.

У цих надзвичайно складних умовах на захист столиці УНР — Києва — стали юнаки: студенти Київського університету, учні гімназій, курсанти військових шкіл.

Наприкінці січня 1918 року біля залізничної станції Крути українська молодь прийняла бій проти значно чисельнішого більшовицького війська. Попри нерівність сил, вони змогли на кілька днів затримати наступ ворога на Київ, що мало важливе стратегічне значення для тогочасної української державності.

Юнаки, які стали до бою під Крутами, не були досвідченими воїнами. Більшість із них ще недавно сиділа за студентськими партами. Однак вони зробили свідомий вибір — стати на захист держави. Саме цей вибір і став головним уроком Крут: свобода не існує сама по собі, її потрібно відстоювати. Навіть тоді, коли шансів на перемогу небагато, важливо зберегти гідність, віру та прагнення до незалежності.

Минуло понад сто років, але історія знову повторюється. У XXI столітті Україна знову змушена боронити свою незалежність у війні проти російської федерації. Як і в 1918 році, агресор заперечує право України на існування як суверенної держави. І знову на захист Батьківщини стає молоде покоління — хлопці й дівчата, які ще вчора навчалися, будували плани на майбутнє, мріяли про мирне життя...

Сьогодні українська молодь проявляє себе не лише на полі бою. Хтось служить у Збройних силах України, хтось займається волонтерством, збирає допомогу для військових, плете маскувальні сітки, підтримує армію в тилу. Це сучасна форма тієї ж боротьби, яку вели герої Крут. Вони різні за масштабом і засобами, але однакові за суттю – захист свободи, незалежності та суверенітету України.

Героїзм минулого і боротьба сьогодні об'єднані спільною ідеєю – любов'ю до Батьківщини. Крути нагадують, що навіть невелика група людей може змінити хід історії. Вони показують, що молодість – це не слабкість, а сила, якщо вона поєднана з відповідальністю й мужністю.

Отже, бій під Крутами – це не лише історичний факт, а важливий урок для сучасного українського суспільства. Це приклад вибору, який стоїть перед кожним поколінням українців: бути байдужим або стати на захист своєї держави. Молодь минулого зробила свій вибір ціною життя. Молодь

сьогодення продовжує цю боротьбу, доводячи, що пам'ять про героїв живе в діях наступних поколінь. Лише пам'ять про минуле та єдність народу є запорукою збереження незалежної та суверенної України.

Кривава дорога у світ

*Дьомін Владислав,
учень 11 класу
Мар'їнського ЗЗСО І-ІІІ ступенів №2
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Майорчикова Вікторія Вікторівна*

Березень 1918 року. Сонце вже квітує над Дніпром, вітер грає весняними піснями, але на Аскольдовій могилі лунає плач. Павло Тичина у вірші-реквіємі «Пам'яті тридцяти» описує у двадцяти рядках трагедію цілої епохи: загибель юнаків під Крутами, розстріляних більшовицькою ордою.

Ці хлопці були «українським цвітом» - студенти й гімназисти, які стали на захист Києва без військового досвіду, але з невичерпною любов'ю до «коханого краю». Павло Тичина називає ворогів «Каїнами» - братовбивцями, що підняли руку на своїх. Крізь цей біблійний образ проступає болісне усвідомлення невинності зла: «На кого посміла знятись зрадника рука?»

Значимість подвигу вимірюється не лише стратегічною затримкою наступу на столицю, а й моральним прикладом, який герої залишили нащадкам. Поет проводить паралель між буянням природи («сонце квітує, грає вітер») і жахом смерті молоді: світ продовжує своє вічне коло, але для тридцяти юнаків воно зупинилося. Цей парадокс робить жертву особливо гострою: вони «вмерли в Новім Заповіті», ставши мучениками за віру в Україну.

«По кривавій по дорозі нам іти у світ», - провіщає Тичина. Цей шлях — не прокляття, а спадщина. Герої Крут довели, що справжня любов до Батьківщини — це не риторика, а готовність віддати найцінніше. Вони не

просто полеглі; вони стали символом незламності у свідомості народу, заплативши за нашу свободу ціною власного майбуття.

Сьогодні, коли ми стоїмо на тому ж ґрунті незалежності, маємо пам'ятати: кожен крок української державності можливий лише тому, що хтось колись пройшов «криваву дорогу» першим.

Герої Крут – це дзеркало, у якому ми бачимо, чого коштує воля і якою ціною здобувається право залишатися людьми.

Мадонни колосків

(Голодомор, 1932–1933)

Фарбами про геноцид

*Хмелевський Анджей,
учень 9 класу*

Красногорівського ОЗЗСО I-III ступенів

Мар'їнської міської ВЦА

Покровського району Донецької області

Учитель Гонтар Олена Вікторівна

Я багато вже чув про події в Україні 1932-1933 років. Це ще одна чорна сторінка в історії нашої держави. У людей забирали не тільки хліб, забирали все: віру, волю, добробут, мораль, а взамін приносили муки й горе. Звичайний мозок не в стані збагнути того божевілля, яке переживала наша нещасна Батьківщина. Мільйони людей винищувалися. Будівничі “нового життя” не змогли зігнути української шиї, тому вирішили її зламати. Добре робила свою справу нова “більшовицька” зброя – штучний голод.

Коли я побачив картину Віктора Цимбала “Рік 1933”, то очі вмить стали вологими. На ній зображені мати із сином. Схудлі до кісток, вони загинули від голоду та відлітають серед хмар на небо до зірок. У жінки порожні зіниці, а рот відкритий у безмовному крику. Я не знаю, чи є нагорі Бог. Що він їм скаже, як утішить їхні душі?!

Художник створив символ трагедії української нації. Це одне із перших зображень жахів голоду. Завдяки полотну міжнародне співтовариство дізнавалося про “червоне лихоліття”. Сміливець доносив світу правду про геноцид українців, писав статті для преси, збирав кошти для втікачів від голодної смерті.

Голодомор... Ця глибока рана ще довго болітиме нашому народові.

Місток між поколіннями

*Яворська Єлизавета,
учениця 10 класу
Красногорівського ОЗЗСО I-III ступенів
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Сергієнко Світлана Сабірівна*

Крихта хліба, що мариться у снах зголоднілим дітям й дорослим, до якої тягнуться висохлі старечі руки... Цей образ тісно пов'язаний із трагічною історією Голодомору — болючої рани, яка назавжди змінила долю українського народу. Для мене День пам'яті жертв Голодомору — це не просто дата в календарі. Це момент, коли слід зупинитися, заглибитись у минуле та відчутти відповідальність перед тими, хто пережив жахливі сторінки нашої історії.

Голодомор не був природним нещастям чи випадковим лихом. То був спланований злочин, спрямований на знищення української ідентичності. Мільйони людей втрачали життя у власних домівках, у колись квітучих селах, де хліб був буденним символом достатку. Тоді навіть найменша крихта ставала промінчиком надії, останнім шансом на виживання. І тепер для нас, тих, хто живе майже сто років поспіль, хліб — це не лише їжа, а й потужний символ, який нагадує нам про боротьбу за життя за найнесприятливіших обставин.

Цього дня я пригадую стійкість нашого народу — тих українців, які, попри страшну втрату, зуміли зберегти власну гідність, мову та культуру. Пам'ять про них — це не просто смуток, це наш обов'язок перед історією! Забуття неприйнятно, адже саме пам'ять ставить перед нами завдання — єднатися і зберігати внутрішню силу.

Щорічно запалюючи свічку, ми стаємо мостом між поколіннями — частиною живого спадку, який нагадує: ми вистояли й пам'ятаємо. Цей маленький вогник символізує наше шанування минулого, а також усвідомлення того, що свобода та людські життя є найціннішим дарунком. Голодомор вчить цінувати прості речі й розуміти, що уроки минулого повинні застерігати нас і майбутні покоління.

Нехай крихта хліба стане знаком вдячності та миру – символом того, що людяність понад усе. А наша пам'ять хай залишиться гарантією того, що такі трагедії більше ніколи не повторяться!

Крик крізь зернину

Ткачук Ганна Антонівна
учениця 9 класу
Красногорівського ЗЗСО I-II ступенів №5
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Задорожна Тетяна Олександрівна

«Крихта хліба мариться у снах...»

...Коли чую ці слова, перед очима постає образ маленької дівчинки, що стоїть біля порожньої печі, шепочучи щось крізь сльози. Ця крихта — не просто шматочок їжі. Це символ життя, яке було відібрано у понад семи мільйонів українців у 1932–1933 роках. Щороку в четверту суботу листопада ми запалюємо свічку на підвіконні. І ця свічка — не просто вогник. Це голос пам'яті, що кричить проти забуття трагедії Голодомору.

Пам'ятаю, як прабабуся розповідала: «Ми їли кору дерев, варили суп із трави. А сусіди... просто зникали». Її голос зривався від болю, і тоді я вперше зрозуміла: Голодомор — це не просто подія з підручника історії. Це жива рана, яка болить у кожній українській родині. У 1932 році Сталін наказав вилучити весь урожай, навіть зерно для посіву. На селян накладали податки, які були просто непосильними. Ще діяв Закон про «п'ять колосків» — за зібраний колосок із колгоспного поля людей карали розстрілом або десятирічним ув'язненням у таборах. За цим законом засудили понад 54 тисячі українців.

День пам'яті жертв Голодомору — це більше, ніж звичайна дата в календарі. Це день сили й єднання. Адже пам'ять — наша зброя проти забуття. У 1933 році в Україні щодня помирало до 25 тисяч людей, села зникали повністю. У деяких районах Київщини та Харківщини загинуло до половини населення. Повернути загиблих ми не можемо. Але можемо і зобов'язані зробити все, аби це ніколи не повторилося. Кожна свічка в цей день —

обіцянка: ніколи знову. Кожна хвилина мовчання — це повага і пам'ять. Кожне слово про Голодомор — це захист історичної правди.

Для мене цей день символізує гідність. Символ того, що ми, українці, змогли вистояти. Ми пройшли крізь жахіття і залишилися незламними. Сьогодні світ визнає Голодомор геноцидом — це вже зробили 28 країн, зокрема Канада, США, Польща. Ми навчилися цінувати найпростіші речі: хліб, життя, свободу. Ламаючи хліб за столом, я думаю про тих, хто його так і не скуштував. Тарілка каші нагадує мені про тих, хто мріяв бодай один раз відчутти її смак.

Голодомор навчив нас бути людяними, чути страждання інших і не мовчати, коли хтось потребує допомоги. Він навчив нас боротися за правду і протидіяти будь-яким спробам переписати історію. Ми — народ, який розуміє ціну кожній крихті хліба та кожній миті життя. І ця пам'ять робить нас сильнішими. Тож нехай горить свічка пам'яті. Нехай її вогник тримає історію живою в серцях кожного з нас. Бо поки ми пам'ятаємо — живемо. І доки живе пам'ять – Україна залишається непереможною.

Свічка пам'яті

*Новіков Єгор,
здобувач освіти 9 класу
Мар'їнського ЗЗСО І-ІІІ ступенів №1
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Єжакова Ольга Володимирівна*

Є речі, які не можна виміряти ні часом, ні відстанню. Це пам'ять! Вона живе в кожному українцеві, навіть якщо ми не завжди усвідомлюємо її силу. Коли я запалюю свічку в День пам'яті жертв Голодомору, то перед очима постає не лише темрява минулого, а й світло людської гідності.

Цей день для мене - не просто скорбота... Це нагадування про силу народу, який пройшов крізь жахливі випробування й зберіг себе. Пам'ять про Голодомор - це наш моральний обов'язок, адже вона формує здатність співчувати, цінувати свободу й боротися за справедливість. Ми згадуємо не

лише про голод, а й про мовчання, яке було нав'язане людям, про страх, що паралізував міста й села, і про біль, який не можна виміряти жодними словами.

У День пам'яті жертв Голодомору ми маємо зупинися, аби відчутти тишу, яка колись була заповнена стогоном мільйонів. Голодомор - це трагедія, яка навчила українців цінувати найменше: шматочок хліба, ковток води, право на життя... І водночас це урок про те, що свобода й гідність не можуть бути придушені навіть найжорстокішими режимами. Пам'ять про Голодомор формує нашу національну свідомість, робить нас уважнішими до справедливості, до людяності, до того, щоб ніколи більше не допустити подібного.

Свічка у вікні - це не просто світло! Це голос мільйонів, які вже не можуть говорити. Це наш обов'язок - бути їхнім голосом, берегти пам'ять і передавати її наступним поколінням. Бо поки ми пам'ятаємо - ми живемо, і живе Україна!

«Крихта хліба мариться у снах...»

*Триль Анна Віталіївна,
учениця 10 класу
Мар'їнського ЗЗСО I-III ступенів №1
Мар'їнської міської МВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Кліпакова Ірина Михайлівна*

Є події, які залишаються не лише в історії, а й у серці кожного покоління. Голодомор 1932–1933 років - це не просто трагедія, це тінь, яка йде за нами крізь час. У ті роки навіть найменший шматочок хліба ставав мрією, а крихта - символом життя. «Крихта хліба мариться у снах...» - це слова, що передають відчай і водночас силу духу, бо навіть у темряві людина прагнула жити.

Українські села тоді перетворилися на мовчазні кладовища. Діти засинали голодними, мріючи про шматочок хліба, матері не мали чим нагодувати своїх малюків, а старі люди тихо згасали, залишаючи по собі лише біль і пам'ять. Це був голод, створений штучно, щоб зламати народ. «Хто

забуває своє минуле, той приречений пережити його знову», - нагадує нам історія. І ми не маємо права забути.

Для українців День пам'яті жертв Голодомору - це не просто дата в календарі. Це день, коли серце стискається від думки про тих, хто жив у світі, де навіть зернина була цінністю. Ми сьогодні маємо вдосталь їжі, але чи завжди цінуємо її? У ті роки крихта хліба була ціною життя. Коли запалюємо свічку у вікні, ми ніби говоримо: «Ми пам'ятаємо вас». І ця пам'ять робить нас сильнішими.

Голодомор навчив українців цінувати просте: їжу, тепло, людську гідність. Він став частиною нашої ідентичності, нашого внутрішнього стрижня. Це урок, який ми маємо передавати наступним поколінням. «Свічка - це не просто вогонь. Це світло душі, яка не згасла», - кажуть у народі. І кожна свічка, яку ми ставимо у вікні, - це голос тих, кого змусили мовчати.

Голодомор - це не лише трагедія, а й попередження. Він показує, наскільки важливо берегти свою землю, свою культуру, свою свободу. Бо коли народ позбавляють хліба, його позбавляють життя. «Народ, що не пам'ятає свого минулого, не має майбутнього», - писав Георгій Гонгадзе.

Для мене особисто цей день - час внутрішнього мовчання. Мовчання, у якому звучить правда. Ми згадуємо не лише тих, хто загинув, а й тих, хто вижив і проніс біль крізь роки. Ми згадуємо, щоб не забути. Бо пам'ять - це наша сила, а забуття - наша слабкість.

І сьогодні, коли ми маємо змогу жити вільно, ми повинні пам'ятати тих, хто не мав навіть права на життя. Пам'ять про Голодомор - це наш моральний обов'язок. Це наша крихта вдячності тим, хто страждав, і наша крихта відповідальності перед майбутнім.

Колоски надії: пам'ятати, щоб жити

*Аракелов Вадим,
учень 9 класу
Красногорівського ОЗЗСО І-ІІІ ступенів
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Гонтар Олена Вікторівна*

Що може бути страшнішим за голод, що нищить цілі народи? А якщо цей голод - це не природне лихо, а спланована машина вбивства?

На уроках історії та літератури я дізнався про жахливі речі. Про те, як у хлібній Україні, житниці Європи, люди вмирали від голоду. Режим насильно забирав останнє зерно, вивозив його за кордон чи на державні склади, оточував села військовими загонами, щоб ніхто не міг врятуватися чи знайти хоча б жменьку їжі. Це був свідомий план-зламати дух вільного селянства, знищити українську ідентичність і змусити підкоритися.

Страшно уявити: як можна бачити, що твої сусіди, твої рідні, діти пухнуть і помирають, а ти нічим не можеш їм допомогти, бо за горстку колосків тебе чекала тюрма або розстріл. Це не просто смерть - це катування мільйонів голодом.

Для мене Голодомор – це не лише історичний факт, а й моральний обов'язок. Обов'язок зберегти правду й розповідати її світові, що такі злочини більше ніколи й ніде не повторювалися.

Ми пам'ятаємо. Ми не забудемо.

Крихта хліба мариться у снах

*Шапошник Олександр,
учень 10 класу
Красногорівського ОЗЗСО І-ІІІ ступенів
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Сергієнко Світлана Сабірівна*

Крихта хліба — це дуже маленька річ, але вона несе великі смисли.

У снах хліб часто з'являється як символ дому, родини та тепла. Він нагадує про моменти, коли ми були щасливі, коли поруч були рідні люди, і про те, як важливо цінувати прості речі в житті.

Для багатьох хліб у сні пов'язаний із дитинством. Можливо, це спогад про маму, яка пекла свіжий хліб, або про сімейні вечери, коли всі разом сідали за родинний стіл. А декому крихта хліба нагадує про часи, коли їжі бракувало, а маленький шматочок житнього ставав справжнім скарбом.

Сни про хліб показують, що навіть маленькі речі можуть бути важливими й цінними.

Отже, крихта хліба у снах — це не просто дрібниця.

Вона символізує дім, турботу, надію і цінність життя.

Навіть маленька крихта.

«Жовтий князь» - страшне нагадування про Голодомор

*Варфоломєєва Дар'я,
учениця 11 класу
Мар'їнського ЗЗСО I-III ступенів №2
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Майорчикова Вікторія Вікторівна*

Роман Василя Барки «Жовтий князь» справив на мене надзвичайно сильне враження, залишивши після себе біль за наших пращурів. Це твір не лише про Голодомор в Україні, а й про боротьбу людського духу зі злом, яке намагалося знищити не тільки тіло, а й душу нашого народу. Читаючи роман, усвідомлюю масштаб трагедії, яку пережили українці, і розумію, якою ціною зберігалися честь, віра, людяність, наша історія та культура.

Головний герой твору – Мирон Данилович Катранник – переживає страшні випробування: голод, смерть рідних, знуцання з боку влади, але до останнього намагається зберегти внутрішню гідність. Момент, коли Мирон поклав у холодну, неживу руку старшого сина коржик, викликав у мене сльози.

Ще одним із моментів твору, який викликав у мені цілу бурю негативних емоцій, є сцена допиту й катувань Мирона Даниловича через заховану церковну чашу. Партійці намагалися зламати його, спокушаючи мішком борошна, але для Мирона честь і віра - понад усе. Ця сцена яскраво демонструє, як «жовтий князь» намагається проникнути в душу людини, зруйнувати її принципи та світогляд, аби підкорити собі.

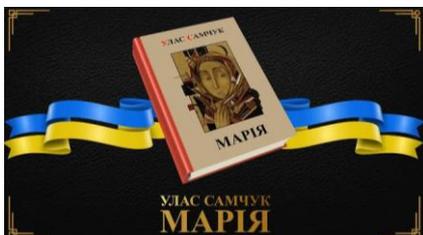
Під час прочитання роману я задумувалася над добром і злом, життям і смертю. Водночас роман вразив мене силою наших предків, які навіть у нелюдських умовах намагалися залишатися людьми. Вони втрачали дітей і батьків, домівки, майбутнє, але не зрікалися віри, не змінювали своїх життєвих цінностей. Саме ця внутрішня сила допомогла українському народові вижити й зберегти пам'ять про пережите.

Ми повинні пам'ятати про мільйони невинно загиблих, щоб подібне ніколи більше не сталося, щоб жодна влада не змогла знову перетворити голод на зброю проти народу.

Для мене роман «Жовтий князь» - це страшне, але необхідне нагадування про Голодомор і злочини тоталітарної радянської системи. Він вчить цінувати життя, свободу, віру, пам'ятати, що навіть у найтемніші часи люди здатні вистояти.

«Марія» – літературний пам'ятник, витесаний із болю

*Мойса Юлія,
учениця 11 класу
Мар'їнського ЗЗСО I-III ступенів №2
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Майорчикова Вікторія Вікторівна*

Роман Уласа Самчука «Марія» справив на мене глибоке, болюче й водночас тривожне враження. Це не просто художній твір, а справжній реквієм за мільйонами українців, чиї життя були знищені штучно створеною трагедією Голодомору. Під час читання неможливо залишатися байдужим, адже автор майстерно показує трагічну трансформацію життя українського села: від чесною, наповненою сенсом хліборобської праці – до повної руйнації людської гідності та фізичного винищення.

Найбільше мене вразила доля головної героїні Марії. Вона прожила довге життя, адже роман охоплює сімдесят перший рік її буття. На її долю випали і кохання, і материнство, і тяжка праця, і численні втрати. Марія уособлює образ простої української жінки, яка все життя працює на землі, вірить у добро та справедливість. Проте фінал її життєвого шляху перетворюється на справжнє пекло, де немає місця ні милосердю, ні людяності.

Особливо страшно усвідомлювати, як ідея так званого «нового ладу» знищує все живе. Родюча українська земля стає цвинтарем, а працюючі господарі – беззахисними жертвами системи.

Надзвичайно моторошною є деталь, коли мати помирає від голоду на руках у власного сина, який став частиною тієї влади, що цей голод створила.

Цей епізод символізує найвищу форму несправедливості, зламані родинні зв'язки та глибокий моральний розпад суспільства.

Роман змушує замислитися над тим, наскільки важливо пам'ятати власну історію, навіть якщо вона надзвичайно болюча. «Марія» вчить цінувати свободу, хліб і людське життя, адже все це може бути відібране в одну мить. Твір є застереженням: мовчання про злочин призводить до його повторення.

Після прочитання залишається важкий осад, але разом із ним приходить і усвідомлення відповідальності – бути сильними, пам'ятати правду й не дозволити нікому знову прийти на нашу землю та відібрати наш хліб, нашу пам'ять і нашу волю.

Ущелина тиші

(Бабин Яр, 1941)

Моє ставлення до трагедії Бабиного Яру

Новіков Єгор,

здобувач освіти 9 класу

Мар'їнського ЗЗСО І-ІІІ ступенів №1

Мар'їнської міської ВЦА

Покровського району Донецької області

Учитель Єжакова Ольга Володимирівна

Для мене Бабин Яр - це не просто урочище в Києві чи сторінка в підручнику історії. Це відкрита рана в серці, глибокий шрам на національній пам'яті, який, здається, ніколи не загоїться повністю.

Коли я думаю про цю жахливу трагедію, то перед очима насамперед зв'яляються не великі цифри (хоча вони жахають: понад сто тисяч загиблих за два роки), а вбиті горем очі матерів, що міцно стискають руки дітей, ідучи на край прірви... Я намагаюся уявити собі їхній останній погляд на сіре небо; їхній останній подих, перерваний трагічним виттям кулеметів... Це особиста трагедія кожного з них, і саме так, особисто, я її сприймаю.

День пам'яті жертв Бабиного Яру - це день, коли потрібно знайти хвилину, аби зупинитися серед щоденної метушні й згадати трагічну сторінку нашої історії. Цей жахливий урок не можна забувати!

Але значення Бабиного Яру для українців сьогодні набуває ще одного, трагічного актуального виміру. Під час російської агресії, зокрема повномасштабного вторгнення, Бабин Яр знову став символом. Коли російські ракети б'ють по житлових кварталах, коли окупанти організовують фільтраційні табори, коли ми чуємо звірства з Бучі, Ірпеня чи Маріуполя, то бачимо ту саму логіку знецінення людського життя, що й у Бабиному Яру.

Цей день для мене - не дата в календарі, не офіційна подія. Це глибока, болюча рана в серці кожного українця, яка не загоюється. Для мене це також обов'язок. Обов'язок пам'ятати. Розповідати. Не дати світу забути про той біль,

який росія принесла на нашу землю. Це обов'язок бути вдячним тим, хто віддав життя, захищаючи Україну. Це день, коли ми зупиняємося, щоб відчуті біль знову - не для того, аби жити в ньому, а для того, щоб знаходити в ньому силу.

Для мене особисто Бабин Яр - це також і заповіт. Заповіт бути людиною! Тому я пам'ятаю про тих, хто загинув у Бабиному Яру, не лише як про жертв нацизму, але й як про жертв ідеї ненависті взагалі. І ця пам'ять робить мене сильним та свідомим українцем.

Ми пам'ятаємо! Ніхто не пробачений! Ніщо не забуто!

Трагедія Бабиного Яру

*Стрибіж Єлизавета,
здобувачка освіти 11 класу
Мар'їнського ЗЗСО І-ІІІ ступенів №1
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Керівник Кліпакова Ірина Михайлівна*

Бабин Яр уже багато років зберігає в собі біль і пам'ять про страшні події минулого. Це скорботне урочище назавжди стало свідком одного з найстрашніших злочинів проти людяності в історії двадцятого століття. Жах, що скоївся в цьому місці за часів Другої світової війни, забрав десятки тисяч життів. І про це повинен пам'ятати кожен.

Щорічно двадцять дев'ятого вересня ми вшановуємо День пам'яті жертв Бабиного Яру. Жертвами цього "Голокосту від куль" стали невинні люди, які просто хотіли жити. Протягом одного дня тисячі євреїв покинули свої домівки та попрямували до місця збору, сподіваючись на переселення. Проте ці душі чекала вкрай трагічна доля. За перші два дні було страчено понад тридцять тисяч представників однієї національної меншини, а ще за два роки до жертв масових розстрілів у Бабиному Яру додалися радянські військовополонені, роми, душевнохворі, борці за незалежність та інші цивільні особи. Думка про жах, який пережили люди в останні хвилини свого життя, коли зіткнулися віч-на-віч зі смертю, викликає глибокий смуток та нестерпний біль.

Ця катастрофа стала одним із найжахливіших проявів Голокосту на території України під час німецької окупації.

Я вважаю, що трагедія Бабиного Яру дуже сильно вплинула на наше сьогодення, адже стала скорботним символом Голокосту та жорстокості. Ця жахлива подія нагадує нам про те, до яких страшних наслідків можуть призвести расова ненависть, байдужість та мовчання суспільства перед злочином. І також вона є частиною нашої національної історії, яка допомагає зрозуміти ціну свободи й важливість захисту прав людини. Ушановуючи пам'ять загиблих від нацистського терору та антисемітської ідеології на нашій землі, ми засвідчуємо, що життя тих людей не було марним, а їхня жертва назавжди залишиться в наших серцях.

Трагедія Бабиного Яру

*Триль Анна,
здобувачка освіти 10 класу
Мар'їнського ЗЗСО І-ІІІ ступенів №1
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Кліпакова Ірина Михайлівна*

*«Бабин Яр — це рана, яка ніколи
не загоїться в пам'яті людства»*

Історія людства знає багато страшних сторінок, але серед них особливим болем є трагедія Бабиного Яру. Це місце в Києві стало символом масових розстрілів і жорстокості нацистів під час Другої світової війни, символом знищення невинних людей тільки за їхню національність чи переконання.

У вересні 1941 року німецькі війська окупували Київ. Уже тоді нацисти вирішили позбутися єврейського населення міста. 29-30 вересня відбулася одна з найстрашніших акцій масового знищення: понад 33 тисячі євреїв, серед них - діти, жінки, старі, були розстріляні в Бабиному Яру. Людей обманом змусили прийти з речами під виглядом переселення, але їх чекала смерть. Усього за два дні було знищено цілу громаду, стерто життя тисяч родин, які так і не змогли залишити по собі майбутнє.

Але Бабин Яр — це не лише трагедія єврейського народу. Упродовж окупації сюди приводили на смерть ромів, військовополонених, українських підпільників, патріотів. Кожен із них мав своє життя, свою історію, але всі вони були приречені лише тому, що нацистський режим визнав їх «зайвими». Це одна з найбільших братських могил у Європі, де спочивають люди різних національностей і віросповідань, об'єднані вічною скорботою.

Чому це стало можливим? Бо поряд із жорстокістю завжди була байдужість. Були ті, хто стріляв, і ті, хто мовчав. Історія Бабиного Яру — це не тільки історія про злочинців, а й про світ, який допустив цей злочин.

Є місце, де навіть мовчання звучить голосніше за слова. Бабин Яр — саме таке місце. Тут немає слів, які могли б описати весь біль і жах, пережитий невинними людьми. Тут ми чуємо лише мовчазний крик історії, який звертається до совісті кожного: «Пам'ятай!».

Сьогодні на місці трагедії стоїть меморіал. Люди приходять сюди з квітами, щоб вшанувати пам'ять загиблих. Тут звучать молитви, люди мовчки схиляють голови. Бо пам'ять про Бабин Яр — це пам'ять про людські долі, про зруйновані сім'ї, про дітей, які так і не виростили. Це пам'ять, яка має силу формувати в нас відповідальність перед майбутнім.

Трагедія Бабиного Яру — це біль, але й попередження. Якщо ми забудемо про неї, то допустимо повторення подібного. Якщо ж пам'ятатимемо — зможемо зберегти людяність навіть у найважчі часи. Це урок історії, який повинен жити в серці кожного, бо, тільки пам'ятаючи своє минуле, ми здатні захистити майбутнє.

Трагедія Бабиного Яру: урок історії та пам'яті

*Ткачук Ганна Антонівна,
учениця 9 класу
Красногорівського ЗЗСО І-ІІ ступенів №5
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Задорожна Тетяна Олександрівна*

Бабин Яр — це не просто топографічна назва на карті Києва. Це місце вічної пам'яті, символ Голокосту та трагедії, що сталася на українській землі.

З 1941 по 1943 рік тут було розстріляно десятки тисяч мирних жителів, переважно євреїв, а також українців, ромів, військовополонених, пацієнтів психіатричної лікарні та підпільників. Це місце стало братською могилою та мовчазним свідком страшного злочину нацизму проти людяності.

Щороку Україна вшановує Дні пам'яті жертв трагедії та продовжує осмислювати страшні сторінки нашої історії. Осмислення не з легких, бо важко уявити, які цілі треба ставити, щоб підступно та цинічно знищувати людей, які мріяли, будували плани на майбутнє, виховували дітей... Тривалий час радянська влада намагалася замовчати трагедію в Бабиному Яру, і лише після велелюдного стихійного мітингу з нагоди 25 роковин трагедії 29 вересня 1966 року за участю відомих дисидентів Івана Дзюби та Віктора Некрасова, про неї почали говорити на державному рівні.

Після відкриття й усвідомлення жахів Голокосту світова спільнота пристала на позицію «ніколи знову», проте геноциди стаються дотепер. Сьогодні в Україні – війна. І хотілося б, щоб уроки минулих подій, були згадані й почуті... Щоб війна припинилася й більше ніколи не повторювалася.

Для мене пам'ять про Бабин Яр – це заклик до відповідальності. Ми не маємо права відвертатися від історії чи знецінювати її науку. Сучасна молодь повинна усвідомлювати: гуманізм, толерантність, взаємоповага – це не абстрактні слова, а основа майбутнього, вільного від насильства та дискримінації. Бабин Яр – це, безумовно, драма українського народу, тому що від цього постраждали насамперед українці. Вони стали жертвами двох систем, які нещадно знищували все народне. Наша Україна багатонаціональна й для багатьох народів вона стала Батьківщиною. Тому події, які відбувалися в Бабиному Яру, є для нас особистою біллю.

Мир і злагода - це головне, що нам потрібно сьогодні й пам'ятаючи про минуле війни, ми з надією й впевненістю дивимося в майбутнє і віримо в нашу державу.

Для того, щоб не допустити більше такої трагедії, нам потрібно пам'ятати та вшановувати жертв Голокосту. Не дозволяти історії бути забутою, щоб нові покоління усвідомлювали, до чого призводить ненависть і байдужість. Кожен має знати, що Бабин Яр – це не лише історія, а вічна рана на серці людства.

Бабин Яр – мовчазний крик землі

*Копил Владислав,
учень 11 класу
Мар'їнського ЗЗСО І-ІІІ ступенів №2
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Майорчикова Вікторія Вікторівна*

Поезія Ліни Костенко «Тут земля, а в ній глибока рана» справила на мене сильне й тривожне враження. Це не просто вірш про Бабин Яр – це мовчазний крик землі, яка пам'ятає страшний злочин проти людства. Читаючи ці рядки, я відчуваю, що трагедія не залишилася в минулому, вона болить і сьогодні.

Образ землі як «глибокої рани» вразив мене найбільше. Земля у вірші – жива, вона ввібрала біль, страх і смерть тисяч невинних людей. Її мовчання страшніше за будь-які слова, бо в ньому – пам'ять про розстріляних, принижених, знищених лише за те, ким вони були. Поетеса не описує жахів прямо, але кожен рядок змушує уявити трагедію й усвідомити її масштаб.

Для мене цей вірш – застереження людству. Ліна Костенко нагадує, що забуття небезпечно, адже воно відкриває шлях до повторення злочинів.

Бабин Яр – це не лише місце на карті, а символ нелюдськості війни й ненависті, яка здатна знищити життя й моральні цінності.

Роздумуючи над поезією, я розумію, що наш обов'язок – пам'ятати. Пам'ятати, щоб не допустити подібного знову. Вірш Ліни Костенко навчив мене відповідальності за історичну пам'ять і переконання, що правда, навіть болюча, має жити в слові й у серці кожного покоління.

Кіборги – приклад справжнього патріотизму

*Копил Владислав,
учень 11 класу
Мар'їнського ЗЗСО I-III ступенів №2
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Майорчикова Вікторія Вікторівна*

Кіборги – так назвали захисників Донецького аеропорту. Це слово стало символом незламності, сили духу й любові до України.

Українські письменники, поети та журналісти активно висвітлюють тему героїчної оборони Донецького аеропорту (2014-2015), створюючи образи «кіборгів» як символів незламності. У літературі цей феномен описується як поєднання надлюдської витривалості з глибокою людською трагедією, відзначаючи їхній подвиг у віршах і документальній прозі.

У поезіях Наталії Погребняк кіборги постають не просто воїнами, а нескореними людьми, які навіть перед лицем смерті не втратили гідності та віри. Коли я читаю поезію Наталії Погребняк «Нездоланні. Нескорені», присвячені кіборгам, переді мною постає образ незламних людей, для яких честь і свобода були важливішими за власне життя. Поетеса називає їх нескореними, і це слово, на мою думку, найточніше передає суть їхнього подвигу. Вона описує подвиг захисників, що "сталь у м'язи влили", бо ворог не зміг зламати їхню волю.

У віршах Наталії Погребняк відчувається не пафос, а глибока повага до воїнів, які тримали оборону там, де, здавалося б, не міг вистояти бетон. Саме тому народилася фраза: «Бетон не витримав, люди вистояли». Вона стала символом мужності й сили українського духу.

Читаючи її поезію, розумію, що кіборги – це не про метал і броню, а про серце. Вони стояли до кінця, захищаючи не лише аеропорт, а й честь, свободу, майбутнє нашої держави.

Подвиг кіборгів змушує замислитися над справжнім героїзмом. Це не гучні слова, а щоденний вибір – не відступити, не зрадити, не здатися. Саме такими їх змальовує Наталія Погребняк: мужніми, світлими, сильними духом.

Для мене кіборги – приклад справжнього патріотизму. Їхня нескореність назавжди залишиться в моїй пам'яті й у поезії, яка допомагає усвідомити ціну свободи.

Про кіборгів пишуть і багато інших поетів, і в кожному вірші звучить одна спільна думка – ці воїни були нездоланими. Їхня витривалість дивує і захоплює, адже вони боролися не лише за аеропорт, а за право України бути вільною. У поезії вони постають не як вигадані герої, а як живі люди, які стали легендою ще за життя.

Для мене, як учня 11 класу, подвиг кіборгів – це урок відповідальності й мужності. Вони довели, що сила нації вимірюється не кількістю зброї, а стійкістю духу.

Моя шана кіборгам

*Летик Роман,
учень 10 класу
Зорянського ЗЗСО І-ІІІ ступенів
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Зайцева Лариса Володимирівна*

Українські кіборги викликають у мене щире захоплення, адже вони стали справжнім символом незламності, відваги та любові до рідної землі. Захищаючи Донецький аеропорт, ці герої продемонстрували всьому світу, що навіть у найскладніших умовах неможливо зламати український дух. Їх опора була не лише на силу зброї, але й на взаємну довіру, підтримку та непохитну віру в свою країну. Кіборги є взірцем справжнього героїзму для молодих поколінь. Власним прикладом вони показали, що патріотизм – це не просто слова, а конкретні дії та готовність пожертвувати особистим комфортом заради майбутнього держави. Їхня стійкість і самовідданість змушують кожного задуматися про те, що ми можемо зробити для своєї Батьківщини.

Ці неймовірні люди дали нам урок незламності й віри в перемогу. Завдяки таким героям Україна змогла витримати важкі випробування й продовжує боротьбу за свою свободу.

Я захоплююсь кіборгами

*Зінчук Святослав,
учень 11 класу
Зорянського ЗЗСО I-III ступенів
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Зайцева Лариса Володимирівна*

Я захоплююсь кіборгами, тому що вони були справжніми героями.

Кіборгами називають українських військових, які обороняли Донецький аеропорт у 2014 році. Вони тримали оборону дуже довго, навіть тоді, коли умови були неможливі.

Мене вражає їхня мужність і сила духу. Кіборги не здавалися, бо захищали свою країну і свій народ. Вони показали, що українці можуть бути сильними та незламними. Я захоплююсь кіборгами, бо завдяки таким людям ми маємо приклад справжнього патріотизму і відваги. Я ніколи не забуду їх подвиг.

Нескорені бійці на руїнах

*Зірка Марія,
учениця 11 класу
Зорянського ЗЗСО І-ІІІ ступенів
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Зайцева Лариса Володимирівна*

Кіборгами називають українських військових, які тривалий час утримували оборону Донецького аеропорту. Таке прізвисько дали їм через надзвичайну витривалість і стійкість, адже здавалося, що звичайна людина не здатна витримати такі випробування.

Я захоплююсь кіборгами, адже вони продемонстрували надзвичайну витримку та самодисципліну. У складних обставинах вони не втрачали самоконтролю, зберігали холодний розум та підтримували побратимів.

Їхні вчинки доводять, що справжня сила полягає не лише у Фізичних можливостях, а насамперед у моральній стійкості. Кіборги служать прикладом для багатьох людей, зокрема для молоді. Вони показали, як важливо не здаватися, відповідально ставитися до своїх обов'язків і залишатися людьми навіть у найважчих ситуаціях.

Кіборги – приклад мужності й справжнього патріотизму

*Демченко Андрій,
учень 11 класу
Зорянського ЗЗСО І-ІІІ ступенів
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Зайцева Лариса Володимирівна*

Я захоплююсь кіборгами, тому що вони були дуже сміливими й сильними людьми.

Кіборги – це українські військові, які тримали оборону в Донецькому аеропорту у дві тисячі чотирнадцятому році. Їх так назвали, бо вороги не вірили, що люди можуть так довго триматися.

Вони захищали аеропорт у важких умовах: під обстрілами, серед руїн і постійної небезпеки. Але не здавалися, бо розуміли, що борються за Україну.

Я вважаю, що кіборги – це приклад мужності й справжнього патріотизму. Їхній подвиг треба пам'ятати й поважати.

Моя шана кіборгам

*Соколов Валерій,
учень 11 класу
Зорянського ЗЗСО І-ІІІ ступенів
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Зайцева Лариса Володимирівна*

Я звертаюсь до кіборга – захисника аеропорту, який став символом СИЛИ та Донецької незламності України. У надзвичайно важких умовах ці воїни тримали оборону, не здаючись навіть тоді, коли здавалось, що надії немає. Кіборги боролися не лише зі зброєю в руках, а й зі страхом, втому та

бодем. Вони довели, що справжня сила - у вірі, єдності та любові до Батьківщини.

Саме завдяки їхній мужності ми маємо можливість жити під мирним небом. Я щиро вдячний кіборгам за їхній подвиг. Вони показали всьому світу, що український дух неможливо зламати. Їхня відвага назавжди залишається в історії та в серцях людей.

Моя вдячність кіборгам

*Іляшенко Олександр,
учень 11 класу
Зорянського ЗЗСО І-ІІІ ступенів
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Зайцева Лариса Володимирівна*

Кіборги – це легендарні, потужні і хоробрі українські воїни, які тривалий час обороняли Донецький аеропорт у 2014 році, під час наступу російських військ.

Ось вже йде дванадцятий рік, відтоді, як наші кіборги, під обстрілами мужньо захищали Донецький аеропорт. Вони були настільки незламні, що навіть ворожі війська були шоковані їхньою силою і незламним, бойовим духом.

Я дуже вражений нашими кіборгами й хочу брати приклад з них, бо вони є втіленням нашої незламності й мужності. Кожна людина має силу, але не кожна використовує її в потрібний момент, бо заважає страх, невпевненість, слабкість.

Але, я вважаю, що кіборги є тими, з кого ми повинні черпати відвагу й хоробрість, долаючи всі свої страхи й перешкоди!

Я дуже вдячний кіборгам, які є й сьогодні, за їхню силу духу та відвагу, за те, що боронять нашу Батьківщину!

Слава Україні!

Герої нашого часу

*Макаренко Олексій,
учень 7 класу
Зорянського ЗЗСО І-ІІІ ступенів
Мар'їнської міської ВЦА
Покровського району Донецької області
Учитель Солдатенко Тетяна Сергіївна*

У кожного народу є свої герої. Про одних ми читаємо в підручниках історії, про інших дізнаємося з легенд. Але є герої, які живуть поруч із нами, творять історію просто зараз. Для українців такими героями стали кіборги – захисники Донецького аеропорту.

Слово «кіборг» асоціюється з героями фантастичних фільмів, але в Україні воно набуло зовсім іншого значення. Так назвали наших воїнів за їхню неймовірну витривалість, силу духу та незламність. Ворог не міг повірити, що звичайні люди здатні місяцями тримати оборону в надлюдських умовах – під постійними обстрілами, без належного відпочинку та з мінімальними ресурсами.

Кіборги захищали не лише зруйнований аеропорт. Вони боронили честь, гідність і свободу України. Кожен день їхнього спротиву доводив усьому світові, що український народ не зламати. Вони стали символом мужності та прикладом справжнього патріотизму.

Для мене кіборги – це не просто військові. Це звичайні люди: сини, батьки, брати, які пожертвували власним життям і здоров'ям заради мирного майбутнього своєї держави. Їхній подвиг змушує замислитися над тим, що означає любити Батьківщину не на словах, а на ділі. Вони вчать нас бути відповідальними, сміливими, не байдужими до долі своєї країни. Їхня мужність надихає нас добре вчитися, працювати заради майбутнього України та шанувати тих, хто захищає наш мир.

Ми, сучасна молодь, повинні пам'ятати про кіборгів, шанувати їхню пам'ять і бути гідними їхньої жертви. Адже герої нашого часу – це ті, хто без страху став на захист України, довівши, що справжня сила криється в незламному дусі та єдності народу.

Післямова: код волі

Ми підійшли до останньої сторінки цієї книги, але не до кінця нашої історії. Пройшовши крізь чотири віхи – Крути, Голодомор, Бабин Яр та Донецький аеропорт – ми побачили не просто хронологію подій. Ми побачили еволюцію національного духу через роздуми молоді, їх розуміння історичних подій, подвигів героїв.

Бути українцем сьогодні – це нести в собі спадщину всіх, хто не здався. Це знати, що за твоєю спиною стоять студенти з-під Крутів, селяни 33-го та захисники Аеропорту. Наш «Код волі» - це не про смерть. Це про перемогу життя над будь-яким наміром його знищити.

Ми не просто спадкоємці незламних.

Ми – ті, хто продовжує цей шлях.

Спадщина незламних: збірник есе учнівської молоді Мар'їнської МТГ.

Укладач, редактор: Майорчикова В.В. - консультант КУ ЦПРПП Мар'їнської міської ВЦА.

Рекомендовано для використання на уроках української літератури, історії, у навчально-виховному процесі для осмислення історичних подій, розвитку читацьких інтересів, медіаграмотності.

Спадщина незламних

Збірник есе

